

BLAŠKIV, Oksana: ČESKA I SLOVACKA KULTURA V ŽITTI TA NAUKOVIJ SPAD-ŠČINNI DMITRA ČIŽEVSKOHO. Siedlce : Instytut filologii polskiej, Uniwersytet przyrodniczo-humanistyczny w Siedlcach, 2010. 432 s.

Slavista Dmitro Ivanovič Čyževskij (1894 – 1977) patrí ku skupine ukrajinských vedcov, ktorí ako emigranti zakotvili v práve vzniknutom Československu, preto sa česká a slovenská literatúra stala jedným z centier jeho univerzálnych slavistických záujmov. Práve touto časťou jeho diela sa zaoberá monografia Oksany Blaškov *Česká a slovenská kultúra v živote a vedeckom odkaze Dmitra Čyževského*, ktorá vyšla ako 6. zväzok *Colloquia litteraria siedlcensia*. Treba ešte poznamenať, že *Colloquia* venujú Čyževskému systematickú pozornosť, vyšla v nich publikácia Wenera Korthaaseho *Dmitrij Čyževskij: Život velkého vedca (Dmitrij Čiževskij: Žižň velikogo učonogo)* ako 3. zväzok a zborník *Dmitro Čyževskij a európska kultúra (Dmitro Čiževskij i jevropska kultura)* ako 4. zväzok. Monografia je výsledkom autorkinho dlhodobého študijného a bádateľského pobytu na Slovensku, v Čechách a USA.

Opodstatnenosť takto orientovanej monografie o Čyževskom v čase intenzívneho záujmu o tohto vedca, hlavne na Ukrajine, zdôvodňuje fakt, že česká a slovenská literatúra a kultúra bola po literatúre ukrajinskej a ruskej najvýznamnejšou oblasťou jeho literárnovedného a filozofického záujmu (išlo hlavne o český barok a slovenský romantizmus), a tiež, že práve táto časť jeho literárnovedného diela bola preskúmaná minimálne a vyžadovala si historické zhodnotenie.

Oksana Blaškov uvádza Čyževského diela zo spomenutej oblasti do kontextu slavistiky a komparistiky prvej polovice 20. storočia. Zhromažďuje a systematizuje fakty o jednej z etáp autorovho života a vedeckej práce, hodnotí jej význam a analyzuje jej metodológiu. Čo sa týka metodológie, konštatuje výrazné uplatnenie prvkov formálnej školy a štrukturalizmu a využitie komparatívneho a interdisciplinárneho prístupu, v rámci ktorého hrá dôležitú úlohu filozofia. Preto v súvislosti s jeho literárnovedným dielom, majúcim neobyčajne široký záber, hovorí o „slovanskej duchovnej histórii“, „filozofickej slavistike“ či „filozofickej literárnej vede“. Zdôrazňuje snahu vedca o vytvorenie dejín filozofie a literatúry slovanských národov, z ktorej vyplýval jeho širokokontextuálny pohľad na veci a dôraz na periodizáciu literárneho vývinu a premenu literárnych štýlov. V nadväznosti na uvedené potom objasňuje jeho „teóriu kultúrnych vln“ a chápanie „kultúrno-historických epoch“. Pozornosť venuje tiež jeho záujmu o jazykový znak a poetický jazyk.

Z Čyževského aktivít vo sfére českej literatúry venuje autorka najväčšiu pozornosť nájdeniu nezvestného rukopisu Komenského spisu *Obecná porada o nápravě věci lidských* a analýze diela *Labyrint světa a ráj srdce* z filozofického, teologického a najmä literárnovedného hľadiska, na počiatku ktorého stál práve on. Skúmal toto dielo po stránke tematologickej a štylistickej, kde ho zaujala tropika, najmä vzťah pre barok typickej erbovej alegórie a menej charakteristickej metafory, a baroková symbolika. V oblasti filozofie Blaškov upozorňuje na fakt, že Čyževskij ako prvý zakomponoval Komenského dielo do kontextu dejín európskej filozofie a identifikoval jeho vplyv na viacerých európskych filozofov, zvlášť na nemecký a ruský pietizmus. Zaoberá sa i jeho tézou o pretrvávajú-

vaní barokového elementu v ďalších fázach literárneho vývinu (romantizmus, Karel Hynek Mácha, Janko Kráľ).

Pokiaľ ide o vedeckú činnosť autora v oblasti výskumu slovenskej literatúry, sústreďuje sa Blaškiv predovšetkým na monografické dielo *Štúrova filozofia života*, na spôsob, akým v ňom interpretoval Štúrom často používaný pojem duch, a na to, ako analyzoval Štúrov vzťah k Heglovej filozofii, keď ho síce označil za hegliána, nie však za dialektika. Ďalej dáva priestor podľa Čyževského druhému najväčšiemu zjavu slovenského romantizmu, zároveň však Štúrovmu protipólu, Petrovi Kellnerovi Hostinskému. Tu sa zameriava na autorovu interpretáciu „večne ženského“ v Hostinského úvahách. Tretím najvýznamnejším mužom je Janko Kráľ ako stred medzi obomi uvedenými krídlami, najeurópskejší básnik slovenského romantizmu a pokračovateľ barokového mystéria.

Knihá je doplnená prílohami, v ktorých autorka a editorka publikovala archívne materiály dokresľujúce Čyževského účinkovanie v Čechách a na Slovensku. Ide o korešpondenciu s českými a slovenskými kolegami, získanú z archívov viacerých inštitúcií: Akadémie vied a Národného múzea Českej republiky, Památníka národného písennictví v Prahe, Archívu literatúry a umenia Slovenskej národnej knižnice a Archívu Matice slovenskej v Martine. Editorsnú časť knihy uzatvárajú recenzie Čyževského diela *Štúrova filozofia života*, odtlačené z časopisov.

Na záver treba povedať, že monografia Oksany Blaškiv prináša doteraz najkomplexnejší pohľad na vedeckú činnosť Dmitra Čyževského týkajúcu sa slovenskej a českej literatúry a kultúry.

Lubomír Kováčik

Doc. PaedDr. Lubomír Kováčik, PhD.
Katedra slovenského jazyka a literatúry FHV UMB
Tajovského 40
974 01 Banská Bystrica
SR
e-mail: lubomir.kovacik@umb.sk

STRACH A HRÔZA. PODOBY HOROROVÉHO ŽÁNRU. Zostavili: Ivana Taranenková, Michal Jareš. Bratislava : Ústav slovenskej literatúry SAV, 2011. 192 s.

Populárnosť zábavnej literatúry a jej poklesnutých žánrov nie je v súčasnosti reflektovaná iba širšou čitateľskou verejnosťou, ale stáva sa predmetom záujmu akademickej obce. Kým doterajšie výskumy sa prikláňali skôr k jej radikálnemu odmietaniu, aktuálna situácia je už iná. S kvantitatívnym nárastom textov populárnej literatúry i jej prvkov prekračujúcich jej rámec, rastie aj potreba reagovať na nové podnety a problémy. Za jeden z možných dôkazov môžeme považovať konferenciu Ústavu slovenskej literatúry Slovenskej akadémie vied z roku 2010 venovanú detektívke: *Vražda v zasadačke: Pod-*